

Нотатки з конференції/

Фінансово-кредитна система України в контексті макроекономічної стабільності

Financial and credit system of Ukraine in the context of macroeconomic stability

У статті проаналізовано підсумки XI Міжнародної науково-практичної конференції “Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України”, порушено актуальні наукові та практичні питання розвитку фінансово-кредитної системи України в умовах економічного спаду та військової агресії.

The article analyzes the results of the 11th International Scientific Conference “Global Trends and Prospects of the Development of the Financial System of Ukraine”. The authors raise urgent scientific and practical issues of the development of Ukraine’s financial and credit system under economic recession and military aggression.

Ключові слова: фінансово-кредитна система, макрофінансова стабільність, грошово-кредитне регулювання, фінансова політика, валютна політика.

Key words: financial and credit system, macro-financial stability, monetary regulation, financial policy, monetary policy.

В умовах посилення зовнішніх і внутрішніх загроз для економічної безпеки нашої країни об’єктивній оцінці процесів, що відбуваються в національній фінансово-кредитній системі, сприяє їхнє наукове осмислення у форматі широкої відкритої дискусії. Саме таким майданчиком стала традиційна Міжнародна науково-практична конференція “Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України”, що вже одинадцяте організовується на економічному факультеті Київського національного університету імені Т.Шевченка. Цьогоріч конференція тривала два дні, 30–31 жовтня.

Пленарне засідання конференції відбувалося за круглим столом.

Основною темою, в межах якої відбувалося обговорення, стала проблема відновлення фінансової стабільності в Україні, яка набуває багатовимірності в умовах загострення протиріч на міжнародному рівні і тісно переплітається з розв’язанням накопичених внутрішніх проблем у фінансовій та соціальній сферах.

Проблематика конференції завжди знаходить широкий відгук у середовищі науковців і практиків – заявки на участь у форумі надійшли від 158 осіб, серед яких 39 докторів і 72 кандидати наук.

У роботі конференції взяли участь представники 22 ви-

щих навчальних закладів України, в тому числі 12 ВНЗ Києва і столичної області, а також Вінницького національного технічного університету, Чернігівського національного технологічного університету, Херсонського національного технічного університету, Приватного вищого навчального закладу “Галицька академія”, Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, Полтавського національного технічного університету імені Ю.Кондратюка, Львівського національного університету імені І.Франка, Житомирського національного агроєкологічного університету, Тернопільського національного економічного університету, Чернівецького національного університету імені Ю.Федьковича.

Виклики, з якими стикнулася національна економіка й Україна в цілому, як ніколи набувають значущості в контексті формування трендів європейського та світового соціально-економічного розвитку. Серед учасників конференції були присутні науковці з Австрії (Університет прикладних наук у Відні (University of Applied Sciences bfi Vienna)), Азербайджану (Азербайджанський технічний університет, Азербайджанський державний економічний університет), Білорусі (Міжнародний університет “МИТСО”), Іспанії (Міжнародна бізнес-школа, IE Business School), Казахстану (Східно-Казахстанський державний технічний університет ім. Д.Серикбаєва), Німеччини (Університет Ебергарда і Карла в Тюбінгені, Eberhard Karls Universität Tübingen).

Практична складова конференції зумовила інтерес представників науково-дослідних інститутів, органів влади, державних і недержавних установ та організацій, серед яких Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України, Науково-дослідний економічний інститут Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державна навчально-наукова установа “Академія фінансового управління” Міністерства фінансів України, Національний інститут стратегічних досліджень при Президентіві України, Міністерство фінансів, Державна служба фінансового моніторингу, Державна фіскальна служба, Національний банк України, Міністерство економічного розви-

тку і торгівлі України, Державне підприємство “Укрпром-зовнішпекспертиза”, вітчизняні банківські установи – ПАТ “КБ “Хрещатик” і ПАТ “АКБ “Аркада”, зарубіжні промислово-фінансові групи – “Чалкан груп” і “Хаттат” (Туреччина).

Символічно, що конференція збіглася з відзначенням визначних етапів у розвитку університету і факультету – 180-річчя Київського національного університету ім. Т.Шевченка та 70-річчя економічного факультету. Університет як заклад з найдавнішою в Україні безперервною традицією наукової та освітньої діяльності став альма-матер для багатьох висококваліфікованих фахівців, котрі працюють в Адміністрації Президента, Міністерстві фінансів, Державному казначействі, Державній фінансовій інспекції, Рахунковій палаті, Національному банку України, фінансових інститутах, міжнародних аудиторських компаніях “Делойт” (Deloitte), “Ернст енд Янг” (Ernst&Young), “Прайсвотерхаус куперс” (Pricewaterhouse Coopers), на підприємствах, в установах, організаціях різних форм власності і підпорядкування, у вищих навчальних закладах та науково-дослідних інститутах. Саме тому Київський національний університет ім. Т.Шевченка і його економічний факультет визнають своєю місією збереження та розвиток єдиного науково-освітнього простору в Україні, встановлення та зміцнення контактів і зв’язків між різними вітчизняними навчальними закладами, науковцями та практиками. Підтвердженням цієї тези став виступ ректора Полтавського національного технічного університету, доктора економічних наук, професора **Володимира Оніщенка**, який дав високу оцінку співпраці очолюваного ним ВНЗ із КНУ, повідомивши, що в липні 2014 року було підписано відповідний договір про співробітництво.

Володимир Оніщенко.

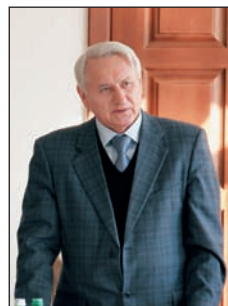
Його підтримав декан факультету міжнародних економічних відносин Азербайджанського державного економічного університету, кандидат економічних наук, доцент **Мансур Іса огли Бархударов**, який наголосив на важливій ролі економічного факультету Київського університету в підготовці фахової елти не лише для України, а й для Азербайджану. Випускники КНУ імені Т.Шевченка посіли чільне місце в суспільстві цієї країни – серед них троє міністрів, близько 10 заступників міністрів, депутати, посли, консули, ректори і декани. Представник Азербайджанського державного економічного університету зазначив, що всі випускники з теплою і вдячністю згадують роки навчання в Києві, шанують своїх університетських викладачів, свідченням чого є створена й активно діюча Спілка випускників КНУ в Азербайджані, віце-президентом якої він є. “Ми пишаємось і цінуємо дружбу між українським та азербайджанським народом”, – наголосив доповідач.

На фото зліва направо: Мансур Іса огли Бархударов, Василь Кравченко та Ігор Лютий – колишні випускники Київського національного університету ім. Т.Шевченка.

Комплексність сучасних проблем у фінансовій сфері визначає їхню неабияку складність і потребує поєднання зусиль фахівців на засадах міждисциплінарного підходу. Особливістю цьогорічної конференції стала присутність широкого кола фахівців із фінансів, економічної теорії, економічної кібернетики, економіки підприємництва, банківської справи, міжнародних відносин, політології тощо.

Декан економічного факультету Київського національного університету ім. Т.Шевченка, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України **Віктор Базилевич** у вступному слові зазначив, що конференції такого масштабу, такої тяглості в часі заслуговують на особливу увагу, вони, концентруючи значний інтелектуальний ресурс, дають підстави очікувати важливих результатів. Професор Базилевич наголосив на актуальності конференції як процесу створення інтелектуального капіталу для вирішення поточних проблем в економіці та фінансах. У доповіді було сконцентровано увагу слухачів на тому, що наразі університет та економічний факультет відзначають свої ювілеї – відповідно 180 та 70 років, а становлення економічної науки при цьому в Київському університеті почалося ще в 1834 році. Декан зазначив, що представництво широкого кола освітніх, наукових закладів України та інших країн, державних установ і комерційних структур дає можливість обговорювати найголовніші проблеми фінансової системи України. Віктор Дмитрович нагадав аудиторії цитату Франсуа Кене про те, що фінанси є “кровоносною системою економічного організму” та зосередив увагу на пошуку взаємозв’язків функціонування фінансів у поєднанні з усіма напрямками економічної науки. Одна з головних традицій університетської освіти, яку сповідує та розвиває й економічний факультет, – це єдність освітнього процесу та наукових розробок, що суттєво поліпшує якість знань та надає студентам переваги у професійній діяльності. Команди економічного факультету, сформовані в результаті вдалого поєднання представників кафедри фінансів та інших кафедр, завойовували світове визнання у конкурсах зі стратегічного менеджменту, інвестиційного та фінансового аналізу тощо.

Віктор Базилевич.

Тема ролі КНУ ім. Т.Шевченка, економічного факультету і кафедри фінансів у формуванні фінансової науки, спадковість ідей, наукових шкіл, що виникли в університеті, була продовжена професором кафедри фінансів КНУ ім. Т.Шевченка **Станіславом Боринцем** – одним із найстарших викладачів кафедри. Він сконцентрував увагу аудиторії на історичних етапах становлення та розвитку фінансової науки на теренах України, яка, починаючи з другої половини XIX ст., зосереджувалася переважно в університетах, зокрема в Імператорському університеті св. Володимира (нині Київський національний університет імені Т.Шевченка), Київському комерційному інституті (нині Київський національний економічний університет імені В.Гетьмана), Харківському університеті (нині Харківський національний університет імені В.Каразіна), Новоросійському

Станіслав Боринець.

Університеті ім. Т.Шевченка, доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України **Віктор Базилевич** у вступному слові зазначив, що конференції такого масштабу, такої тяглості в часі заслуговують на особливу увагу, вони, концентруючи значний інтелектуальний ресурс, дають підстави очікувати важливих результатів. Професор Базилевич наголосив на актуальності конференції як процесу створення інтелектуального капіталу для вирішення поточних проблем в економіці та фінансах. У доповіді було сконцентровано увагу слухачів на тому, що наразі університет та економічний факультет відзначають свої ювілеї – відповідно 180 та 70 років, а становлення економічної науки при цьому в Київському університеті почалося ще в 1834 році. Декан зазначив, що представництво широкого кола освітніх, наукових закладів України та інших країн, державних установ і комерційних структур дає можливість обговорювати найголовніші проблеми фінансової системи України. Віктор Дмитрович нагадав аудиторії цитату Франсуа Кене про те, що фінанси є “кровоносною системою економічного організму” та зосередив увагу на пошуку взаємозв’язків функціонування фінансів у поєднанні з усіма напрямками економічної науки. Одна з головних традицій університетської освіти, яку сповідує та розвиває й економічний факультет, – це єдність освітнього процесу та наукових розробок, що суттєво поліпшує якість знань та надає студентам переваги у професійній діяльності. Команди економічного факультету, сформовані в результаті вдалого поєднання представників кафедри фінансів та інших кафедр, завойовували світове визнання у конкурсах зі стратегічного менеджменту, інвестиційного та фінансового аналізу тощо.

університеті (нині Одеський національний університет імені І.Мечникова), Університеті Франца Йосифа (нині Львівський національний університет імені І.Франка), Таврійському університеті (нині Таврійський національний університет імені В.Вернадського).

Заснування у 1842 році в Імператорському університеті св. Володимира кафедри політичної економії та статистики створило умови для формування оригінальних теоретичних концепцій та дало поштовх вітчизняній фінансовій науці. На особливу згадку заслуговує теоретична спадщина професорів університету К.Воблого, М.Бунге, Л.Яснопольського, М.Цитовича, О.Білімовича, І.Вернадського, В.Железна, Г.Сидоренка, М.Яснопольського.

Сучасний етап розвитку фінансової науки в університеті пов'язаний із заснуванням на економічному факультеті в 1992 році кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту. Кафедра формувалась і розвивалась під керівництвом видатних українських учених-економістів, докторів економічних наук, професорів А.Гальчинського (1992–1998 рр.), О.Василика (1993–2003 рр.) та І.Лютого (2003–2009 рр.). У грудні 2009 року на базі кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту було сформовано три кафедри. Завідувачем кафедри фінансів став завідувач основоположної кафедри І.Лютий, який на сьогодні обіймає також посаду проректора з науково-педагогічної роботи (фінансово-економічні питання) КНУ ім. Т.Шевченка, є членом Ради НБУ та її аудиторського комітету.

Стратегічні напрями підготовки фахівців на кафедрі фінансів визначає сфера її наукових інтересів: дослідження фінансової стабільності в глобальній економіці та забезпечення стійкості національних фінансових систем; тенденції і суперечності розвитку фінансової системи та фінансової політики держави в умовах глобалізації; теоретичні і практичні проблеми грошово-кредитного, валютного та бюджетно-фіскального регулювання; проблем розбудови фінансового сектору та розвитку фінансово-кредитного ринку. Кафедра націлена на підготовку фахівців нового типу – здатних провести глибокий аналіз фінансових процесів і на цій основі сформулювати й реалізувати фінансову стратегію забезпечення розвитку як держави, так і окремої компанії. Якість професійної підготовки з фінансів підтверджується зокрема перемогами студентів у міжнародних конкурсах із корпоративних фінансів, призовими місцями у всеукраїнських конкурсах студентських робіт, олімпіадах із фінансів і кредиту.

З доповіддю “Грошово-кредитна політика НБУ як чинник макрофінансової стабільності в Україні” виступив завідувач

Ігор Лютий.

кафедри фінансів, доктор економічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи КНУ ім. Т.Шевченка **Ігор Лютий**, який наголосив, що проблема забезпечення макрофінансової стабільності – це проблема виживання, стабілізації та розвитку для економіки України. Доповідач зазначив, що поточна економічна та фінансова ситуація в Україні не є стійкою і в перспективі може вилитись у подальше поглиблення кризи або, навпаки, стати початком розвитку економіки. Накопичення дисбалансів та системних суперечностей в економіці України за попередні роки призвело до того, що система державного управління перестала виконувати своє основне призначення –

реалізовувати інтереси всіх громадян та регіонів країни. Саме це стало однією з основних причин потрясінь, які переживає Україна, та призвело до втрати територіальної цілісності. Запорукою ефективного функціонування економіки є комплексний розвиток економіки України. Виходячи з пріоритетів цілей грошово-кредитної політики, важливою умовою макрофінансової стабільності є заохочення потреб суспільства й економіки та обслуговування розвитку реального сектору. НБУ, в межах виконання своїх функцій, має забезпечувати платоспроможність і купівельну спроможність населення.

Головною проблемою у фінансовій сфері, на думку професора Лютого, є емісійна складова у фінансуванні уряду протягом 2012–2013 років. Дисбаланс ліквідності банків призвів до складностей у кредитуванні економіки протягом 2014 року. Ключовою передумовою макрофінансової стабільності виступає і стабілізація валютного ринку. Формування спекулятивних валютних ринків стало результатом негативного психологічного сприйняття адміністративних обмежень на валютному ринку та у валютному обігу. Завищені відсоткові ставки на кредитному ринку безпосередньо пов'язані з відірваністю банківської системи від реального сектору економіки. Криза ліквідності в багатьох банках має стати потенційним стимулом для реформування та вдосконалення банківської системи через очищення від неефективних учасників ринку.

Активне обговорення викликав виступ професора Міжнародної бізнес-школи (IE Business school), що в Мадриді (Іспанія), **Рафаеля Мартінса де Ліма Ферейра (Rafael Martins de Lima Ferreira)** “Базель III – виклики для банківів країн із перехідною економікою”. Професор є експертом

Рафаель Мартінс де Ліма Ферейра.

у галузях фінансових ринків, управління ризиками та фінансового управління зі значним досвідом роботи у сфері консалтингу, банківської справи і промисловості, тож його доповідь мала принциповий фокус на практичних аспектах банківської діяльності. Доповідач наголосив на ролі, яку відіграє фінансовий сектор у сучасній економіці, зокрема забезпеченні рівня життя населення, економічному зростанні. Але високі темпи розвитку фінансового сектору – сукупні банківські активи в розвинутих економіках у 2–4 рази перевищують обсяги річного ВВП – створюють передумови для його відриву від реальної економіки, виникнення загрози фінансової стабільності.

Аналіз еволюції міжнародних норм банківського регулювання свідчить, що основний акцент переноситься на обмеження здатності банків генерувати “віртуальні” гроші і здійснювати кредитну емісію, на посилення вимог до якості і забезпеченості кредитних активів банків. У результаті таких заходів перед банками постає необхідність пошуку нових джерел залучення капіталу, створення додаткових “буферів ліквідності”, що суттєво обмежує їхню здатність генерувати ліквідність і скорочує амплітуду кон'юнктурних коливань. Водночас слід очікувати і негативних ефектів – підвищення вартості грошей, скорочення фінансування підприємств, сповільнення економічного розвитку.

Доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів Вінницького національного технічного університету **Віталій Зянько** порушив проблему діалектичних суперечностей, притаманних нинішньому етапу становлення в Україні національної інноваційної системи.

Віталій Зянько.

Першою вчений визначив суперечність між низькою інновативністю української економіки та високою енергомісткістю промислового виробництва, причиною якої є згортання наукомістких галузей та виробництв із високими технологіями. Друга суперечність – між необхідністю сприйняття вітчизняною економікою науково-технологічних розробок і можливістю й бажанням більшості українських підприємств займатися інноваційною діяльністю, про що свідчить зменшення за останнє десятиліття освоєння виробництва інноваційних видів продукції в Україні у 7.3 раза. Третью економічною суперечністю, яка поглиблюється, є суперечність між фондом споживання і фондом нагромадження, яка спричинена скороченням довгострокових витрат на оновлення виробничої бази, використанням застарілих технологій, намаганням будь-що збільшити сьогоденний прибуток. Розв'язати ці суперечності можна лише шляхом стимулювання розвитку інноваційного підприємництва, зокрема за рахунок залучення фінансових ресурсів держбюджету.

Перспективним напрямом розвитку методології дослідження фінансових відносин є інтеграція та адаптація у фінансову теорію знань міждисциплінарних наук і теорій. Вдалим прикладом такої синергії стали результати спільного дослідження асистента кафедри фінансів КНУ ім. Т.Шевченка, кандидата економічних наук **Наталії Дрозд** і викладача Університету прикладних наук у Відні **Єви Мартіни-Девід (Ewa Martyna-David)** *“Вплив політичного устрою на національну економіку. Докази за попереднього режиму та завдання для нової реформи”*. У доповіді проблеми

Доповідають Наталія Дрозд і Єва Мартіна-Девід.

реформування української економіки розглядались у більш широкому суспільно-політичному контексті. Україна за індексом Фонду Бертельсманна (Bertelsmann Foundation Index) належить до так званих “дефектних демократій”, які характеризуються високим рівнем політичного втручання в економіку, економізацією державної діяльності, переважанням неформальних інститутів, політичною корупцією, правовою невизначеністю. Політична корупція має системну природу (особливо у сфері оподаткування, судової системи та митного режиму) і централізована в руках влади, характеризується наявністю вигодонабувачів серед державних службовців. У результаті закони ігноруються або навіть адаптуються до їхніх інтересів, що призводить до правової невизначеності. Українська правова база в галузі економіки незрозуміла, неоднозначна і суперечлива. Українська судова система фактично створила специфічну форму правосуддя. Завер-

шуючи свій виступ, автори зазначили, що в Україні завжди мала місце висока готовність модернізувати політичний устрій та економічну систему. Стимулом виступає прагнення через реалізацію реформ прокласти шлях до європейських стандартів. Українське суспільство пережило багато надій та очікувань, що зрештою призвело до великої кількості розчарувань і, отже, до глибокої зневіри. Наразі важливо для формування нового іміджу політиків і держави не давати далекосяжних обіцянок, а здійснювати заходи, на які найбільше очікує громадськість, зокрема викривати фінансові зловживання у владі й політиці.

Заступник директора Науково-дослідного центру Університету банківської справи НБУ, кандидат економічних наук, доцент **Олег Шевчук** зосередив увагу в своєму виступі на проблемі створення ефективної системи державного фінансового контролю, наголосивши, що незважаючи на високі показники виявлення правопорушень у фінансовій сфері (у 2012 році обсяг виявлених Рахунковою палатою бюджетних правопорушень і неефективного використання бюджетних коштів становив 12.9 млрд. грн., а обсяг виявлених Державною фінансовою інспекцією ризикованих операцій і фактів порушень – 12.7

Олег Шевчук.

млрд. грн.), позитивних зрушень у зниженні рівня тінізації національної економіки так і не сталося. Серед проблем, пов'язаних із формуванням і функціонуванням системи державного фінансового контролю (ДФК), центральне місце посідає проблема ефективності формування і використання державних коштів (фінансових ресурсів) і державної власності й ефективності системи ДФК як такої. Одним із найважливіших етапів формування системи ДФК в Україні є поширення в контрольній практиці аудиту ефективності, що має бути сконцентрований на оцінюванні окремих напрямів: організаційно-правових і фінансово-господарських аспектів функціонування державних органів; функціональної діяльності державних органів; управлінської діяльності у сфері приватизації державного майна; управління державними підприємствами та підприємствами, акції яких перебувають у державній власності.

Доктор економічних наук, професор **Захарій Варналій**

Модератор конференції Захарій Варналій.

однією з ключових проблем України назвав масштабність тіньових процесів. Обсяги тіньової економіки в країнах із найбільш розвинутою економікою перебувають у діапазоні 8% – 15% від ВВП, а в країнах, що розвиваються, 32% – 35% від ВВП, в результаті ухи-

лення від сплати податків бюджети розвинутих країн щороку недораховуються 15% – 30% від усієї суми запланованих надходжень, а в країнах, що розвиваються, цей показник сягає 50%. Основними чинниками тінізації української економіки стали: висока витратність і низька рентабельність ведення бізнесу, обтяжлива податкова систе-

ма, в якій фіскальна функція відіграє визначальну роль, знецінення робочої сили, звуження внутрішнього ринку та нерозвинутість ринкових регуляторів визначення ціни ресурсів і чинників конкурентоспроможності, нездатність держави забезпечити прозорі умови діяльності й гармонізувати економічні інтереси суб'єктів економіки.

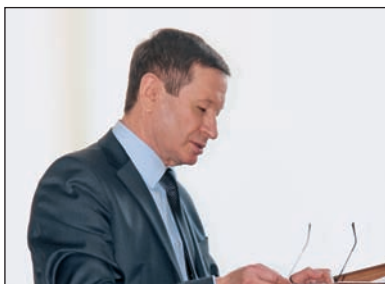
Основними заходами державної політики в напрямі детінізації економіки мають бути: впровадження комплексної загальнодержавної системи протидії недружнім дискримінаційним заходам щодо України з боку інших країн, формування загальнодержавної системи захисту вітчизняного ринку об'єктів інтелектуальної власності і науково-технологічного потенціалу держави, посилення захисту вітчизняного виробника від недобросовісних партнерів, протидія протиправним протекціоністським проявам з боку суб'єктів господарювання та співробітників реєстраційно-дозвільних і контрольних органів.

Екс-керівник групи радників Голови Національного банку України, кандидат економічних наук **Валерій Литвицький** порушив багато гострих питань щодо драйверів

Валерій Литвицький.

фінансової нестабільності в Україні. Прояви втрати гривнею внутрішньої і зовнішньої вартості – інфляція і девальвація – завжди супроводжували фази спаду національної економіки, частково відображаючи об'єктивні процеси, частково – прагнення урядів збалансувати бюджет в умовах рестрикції його дохідної частини за рахунок інфляційного та девальваційного податку. Особливість інфляції та девальвації на сучасному етапі полягає в тому, що дані процеси відбуваються в умовах триваючого майже рік скорочення зовнішнього попиту, внутрішнього інвестиційного і споживчого попиту. Неоднозначною є і політика управління валютними резервами, валютно-курсорова політика в умовах стрімкого скорочення темпів виробництва. Ключовим завданням монетарної політики на короткостроковому етапі має стати відновлення саме цінової стабільності, переконаний доповідач.

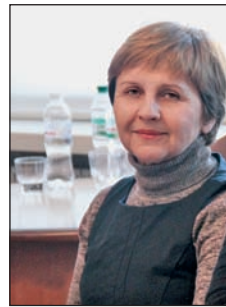

Василь Кравченко.

Голова спостережної ради ПАТ “АКБ “Аркада”, доктор економічних наук, професор **Василь Кравченко** запропонував власний погляд на проблему модернізації економіки і фінансів України в умовах сучасних геополітичних процесів.

На його думку, тенденції розвитку світової економіки є тими фундаментальними зовнішніми умовами, які визначають внутрішні економічні процеси та стан фінансової системи.

Підвищення ролі соціальних та етичних детермінант визначають потребу в розробці нових концептуальних підходів до оцінки функціонування фінансових ринків і їхніх інститутів, що базуються на широкому консенсусі інтересів не лише безпосередніх учасників, а й суспіль-

Валентина Тропіна.

ства, екології та всіх зацікавлених осіб. Саме цій проблемі було присвячено виступ доктора економічних наук, професора Київського національного торговельно-економічного університету **Валентини Тропіної**. Вона наголосила, що поняття “соціально відповідальна поведінка” не може бути зведено до класичної благодійності і чесного дотримання економічними суб'єктами встановлених правил гри. Соціальна відповідальність – це етичний принцип, який має бути задіяний у

процесі прийняття всіх рішень окремою особою, колективом, державою.

На думку професора В.Тропіної, існує декілька проблем, які уповільнюють поширення такого етичного принципу економічної діяльності, як соціальна відповідальність, зокрема, у сфері фінансових відносин. По-перше, соціальна відповідальність суб'єктів господарювання не є колективною, не є організованою у вирішенні нагальних проблем суспільства. По-друге, сучасний етап цивілізаційного процесу формує іншу мотивацію соціальної відповідальності в економічній сфері, яка пов'язана не з очікуваннями збільшення прибутку, а з усвідомленням суб'єкта господарювання як громадянина своєї країни, як людини, котра несе відповідальність не лише за себе, свою родину, а й за місто, країну і загалом за планету. Розвиток соціальної відповідальності у цьому напрямі передбачає формування і реалізацію культурно-виховної системи у суспільстві.

Крім пленарного засідання робота конференції проходила і в п'яти секціях, тематика яких відображала основні напрями сучасної фундаментальної і прикладної фінансової науки. Найбільшу увагу учасників привернули проблеми формування фінансової політики та функціонування фінансової системи України (секція 1) та тенденції розвитку національного фінансово-кредитного ринку (секція 4), до роботи яких долучилися відповідно 34 і 40 осіб.

Формат секційних засідань особливо сприятливий для стимулювання творчої активності студентів, аспірантів, ад'юнктів, молодих учених, дає змогу залучати молодь до вирішення актуальних завдань сучасної фінансової науки.

Результати роботи конференції засвідчили, що існує нагальна потреба в проведенні таких наукових заходів з метою пошуку нових імпульсів і можливостей для критичної оцінки сучасних проблем та перспектив розвитку фінансово-кредитної системи України. □

Олена Любкіна,
Olena Liubkina,

*кандидат економічних наук, докторант кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Ph.D. (Economics), Doctoral Candidate of the Department of Finance of the Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

Олена Яфінович,
Olena Yafinovich,

*кандидат економічних наук, асистент кафедри фінансів Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
Ph.D. (Economics), Teaching Assistant of the Department of Finance of the Taras Shevchenko National University of Kyiv.*

Фото надані оргкомітетом конференції.

Photos were granted by the organizing committee of the conference.